

Red flags при обществените поръчки

Кога да спрете и да проверите допълнително

Кратка превантивна карта по подхода на ИА „Одит на средствата от ЕС“ за анализ на индикатори за измама при обществени поръчки.

Red flag ≠ доказана измама

Индикаторът е сигнал за повишен риск и необходимост от допълнителна проверка. Сам по себе си той не доказва измама, нарушение или вина. Не правете обвинение само по наличие на един сигнал.

Трите направления от одитния анализ

01 · Конфликт на интереси

Недеклариран личен, семеен, емоционален, икономически или друг интерес на лице, участващо в подготовката/възлагането.

02 · Съгласителство при оферирание

Тайно договаряне между икономически оператори с цел елиминиране на конкуренцията и завишаване на цената.

03 · Неоснователно възлагане на един изпълнител

Сигнали могат да възникнат при незаконосъобразно разделяне или неоснователно използване на процедури по договаряне.

Версия 1.0 · 6 септември 2026 г. · Източник: ИА ОЕСС, анализ 2025 г. за проверки през 2024 г.

1. Конфликт на интереси

Одитният анализ определя като рискова ситуация недеklarиран интерес на ръководител, член на комисия, лице, участвало в подготовката или провеждането на процедурата, във връзка с конкретна поръчка или икономически оператор.

Реални примери от анализа

- Представител на бенефициента и изпълнителят управляват съвместно бенефициента и имат роднински отношения.
- Председател на управителния съвет на бенефициента участва и в управителния съвет на изпълнителя.
- Възложителят и изпълнителят се представляват практически от едно и също свързано семейно ядро - едно лице от страната на възложителя, съпругата му от страната на изпълнителя.

Практически red flags

Съвпадение или близка връзка между лица от възложителя и изпълнителя; участие на едно лице в органите на двете страни; семейна връзка; личен или икономически интерес, който не е декларирани. Това са сигнали за проверка, а не автоматично заключение.

Какво да направите

- Спрете финалното решение, ако сигналът е съществен и неизяснен.
- Проверете декларациите за конфликт на интереси и документите за ролите на лицата.
- Извършете допълнителни проверки в официални регистри и други допустими публични източници, когато има индикатор.
- Документируйте както установената връзка, така и причината да приемете, че конфликт има или няма.
- Следвайте програмния ред за уведомяване/ескалация, ако проверката поражда съмнение за нередност или измама.

Не разчитайте само на декларацията

Публикуваните програмни checklist-и изрично насочват към допълнителни проверки в официални регистри и публични източници при наличие на индикатори за конфликт на интереси.

2. Съглашателство при оферирание

Одитният анализ описва това направление като тайно договаряне между икономически оператори от определена географска област, регион или отрасъл с цел елиминиране на конкуренцията и завишаване на цената чрез схеми за съглашателство при оферирание.

Източникът не изброява подробните конкретни схеми

Самият анализ препраща към указанията в контролните листове на ИА ОСЕС за конкретни примери. Затова тази Knowledge Hub карта не измисля допълнителни „сигурни признаци“, а показва как да реагирате при разумно съмнение за координация.

Кога да се задейства допълнителна проверка

- ☐ Има факти, които сочат, че реалната конкуренция между участниците може да е била привидна.
- ☐ Има връзки или обстоятелства, които не се обясняват с нормално независимо участие и са относими към офертите.
- ☐ Нарушение на правилата за възлагане се комбинира с данни за възможна координация между оператори.

Какво да направите

- Не контактувайте с участниците с обвинителна формулировка и не правете самостоятелно заключение „картел“.
- Запазете пълната версия на всички оферти и метаданните/системната следа, с която разполагате.
- Документирайте конкретния факт, който поражда съмнението - не общо впечатление.
- Използвайте приложимите официални указания за индикатори за измама и програмния ред за ескалация.

Фокусът е върху конкуренцията

Практическият въпрос е дали участниците са действали като независими конкуренти. Ако има основателен сигнал, той трябва да бъде проверен по специализираната методология, а не чрез импровизирани критерии.

3. Неоснователно възлагане на един изпълнител

Одитният анализ посочва два типични източника на индикатори: незаконосъобразно разделяне на обществени поръчки и неоснователно прилагане на процедури по договаряне.

Разделяне на сходни дейности	Сходни потребности се възлагат отделно по стойността на всеки договор, така че да се приложи по-нисък ред и да се избегне по-широка публичност.
Договаряне без достатъчно основание	Цитирано е специално основание, но фактите и доказателствата не показват, че всички условия за изключението са изпълнени.
Само един поканен без правна необходимост	Програмните checklist-и подчертават, че процедура „договаряне“ не означава автоматично липса на конкуренция; кръгът на поканените зависи от конкретното основание.

Преди да поканите един оператор

- ☐ Кое точно законово основание позволява този ред?
- ☐ Кои конкретни факти съществуват към датата на откриване?
- ☐ Кои документи доказват всеки от тези факти?
- ☐ Основанието действително ли води до един конкретен оператор, или допуска повече лица?
- ☐ Има ли предходна процедура/договор, който трябва да бъде проверен като част от основанието?

Свързани материали

Документ 02 проверява сходните дейности и прогнозната стойност; Документи 11, 12 и 18 обясняват процедурите по договаряне и кога едно поканено лице е оправдано.

4. Как се работи с red flag

Правилната последователност

1. Факт	Опишете конкретното наблюдавано обстоятелство без квалификации.
2. Индикатор	Определете към кое рисково направление се отнася: конфликт, съгласителство или необосновано един изпълнител.
3. Допълнителна проверка	Използвайте официални регистри, документи по процедурата и приложимата специализирана методология.
4. Документиране	Запишете източника, датата, проверката и резултата - както положителен, така и отрицателен.
5. Ескалация	Ако съмнението остава, следвайте реда на програмата/компетентния орган за сигнализиране.

Не превръщайте индикатора в присъда

Целта на red flag системата е да предотврати пропускането на рискови обстоятелства. Сигналът трябва да води до проверка и документиран анализ, не до предварително обвинение.

Какво да пазите

- декларации за конфликт на интереси;
- справки от официални регистри и други използвани публични източници;
- пълните оферти и относимата кореспонденция;
- решението и доказателствата за специалното основание при договаряне;
- справката за сходни дейности/възлагания, когато е приложима;
- вътрешната бележка/протокол за извършената допълнителна проверка и нейния резултат.

5. Бърз red-flag scan преди избор и договор

- ☐ Има ли недекларирана лична, семейна, управленска или икономическа връзка между лице от възложителя и участник/изпълнител?
- ☐ Има ли лице, което участва в органите или управлението и на двете страни?
- ☐ Има ли данни, които поставят под съмнение независимостта на конкуриращите се оферти?
- ☐ Има ли нарушение на процедурата, комбинирано с факти, които сочат възможна координация между оператори?
- ☐ Разделени ли са сходни дейности по начин, който води до по-нисък ред?
- ☐ Използвана ли е процедура по договаряне без достатъчно доказано специално основание?
- ☐ Поканен ли е само един оператор, въпреки че конкретното основание не изисква това?
- ☐ Проверени ли са всички индикатори чрез относимите официални източници?
- ☐ Документирана ли е причината за заключението „няма потвърден риск“ или „необходимо е ескалиране“?

Ако отговорът е „да“

Не означава автоматично измама. Означава: спрете автоматичното преминаване към следващия етап, направете допълнителната проверка и документирайте резултата.

Основни източници

- ИА „Одит на средствата от Европейския съюз“, „Анализ на установените нередности от Одитния орган при извършените одитни ангажменти през 2024 година“, 2025 г. - раздел II, т. 4 и примерите за конфликт на интереси в раздел III.2.
- Анализът посочва като водещи източници за преценката: ръководството за ролята на одиторите при предотвратяване и разкриване на измами, информационната бележка COCOF 09/0003/00 и насоките на OLAF за конфликт на интереси.
- Официалните програмни контролни листове - при наличие на индикатори за конфликт насочват към допълнителни проверки в официални регистри и други публични източници.
- Конкретните подробни примери за fraud indicators, към които самият анализ препраща, са в контролните листове/указанията на ИА ОСЕС; тази карта умишлено не ги разширява извън предоставения източник.

Комплектът приключва тук

Документ 27: реални нередности → Документ 28: как работи финансовата корекция → Документ 29: кога даден факт е red flag и изисква допълнителна проверка.